

БОРИСЛАВ ВУКОВИЋ

ИЗРАЖАВАЊЕ НЕОДРЕЂЕНОСТИ У РУСКОМ И СРПСКОХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ*

0.1. Тема дисертације „Категорија неодређености у руском и српскохрватском језику” као објекат лингвистичког истраживања обухвата четири основна питања. Прво: да ли су одређеност и неодређеност у руском и српскохрватском језику само мисаоно-логичке или и граматичке категорије. Друго: којим се основним лексичким средствима исказивала неодређеност у ранијим периодима развоја руског и српскохрватског језика и како је текао процес развоја и стабилизовања данашњих облика. Треће: које су творбено-семантичке и граматичке карактеристике ријечи за исказивање неодређености у савременом руском и српскохрватском језику. И четврто питање: синтаксички услови употребе неодређених замјеничких ријечи у савременом руском и српскохрватском језику.

0.2. Постојање категорија одређености и неодређености у језику раније се обично везивало за постојање члана. У језицима у којима нема члана као детерминатора одређености, односно неодређености, какви су руски и српскохрватски језик, ове категорије су негиране, сматране су случајним појавама¹ или су, пак, изнаглажени неки формални елементи који би по значењу били равни или блиски члану као, на примјер, ријеч „один” у руском језику.² Други аутори негирају таква мишљења, јер, како кажу, нити у руском нити у српскохрватском језику наспрам ријечи „один”, односно „један” нема одређених

* Овај рад предствља ширу верзију аутореферата докторске дисертације *Категорија неодређености у руском и српскохрватском језику*, рађене под руководством проф. др Радмила Маројевића, а одбрањене 13. јуна 1986 године на Филолошком факултету Београдског универзитета.

¹ Б. Матезиус, *О системном граматическом анализи*, Пражский лингвистический кружок, Москва, 1967, стр. 232.

² В. А. Богородицкий, *Общий курс русской грамматики*, Москва — Ленинград, 1935, стр. 116-117.

граматичких корелата, тј. нема одређеног члана, а то је услов за постојање неодређеног члана.³ То значи на се одређеност и неодређеност нијесу оформиле као граматичке категорије у ова два генетски сродна језика, какав је случај, на примјер, у македонском и бугарском језику.

Појмове „одређено” и „неодређено” гносеологија разматра као ступњеве научног сазнања. У савременом развоју науке ти ступњеве су нарасли до ранга филозофских категорија, а резултат су човјековог сазнања, његовог логичког мишљења приликом упознавања реалних појава. Логичке категорије добијају свој спољашњи израз у језику. За њихово исказивање користе се у језику одговарајућа граматичка средства, зависно од типа језика и ступња на којем се налази. На тај начин долази до повезивања логичког садржаја и граматичког израза, а тиме и до образовања логичко-граматичких категорија. Тако су и у руском и у српскохрватском језику настале категорије одређености и неодређености, а изражавају се читавим низом узајамних језичких средстава.

Категорија одређености није нашла јачи граматички израз у руском и српскохрватском језику. Међутим, категорија неодређености више је граматизирана, посебно у руском језику, знатно је шира и налази многобројне морфолошке и синтаксичке начине изражавања.

У овом раду смо се ограничили на основна лексичка средства изражавања неодређености у ова два словенска језика, а то су: неодређене замјенице /именичке и придјевске/, неодређени прилози, неодређеноколичински бројеви и неки придјиви и бројеви у служби неодређених замјеничких ријечи.

И.И. У руској и српскохрватској науци о језику нема монографских проучавања историје неодређених замјеничких ријечи. Као посебна категорија ријечи неодређене замјенице се у руском језику издвајају знатно касније од других прономиналних врста, док на „наречи неизвештва” указује Лаврентије Зизани још 1596. године у својој првој словенској граматици.⁴

Почеци проучавања неодређених замјеничних ријечи у историји руског језика везани су за имена М. В. Ломоносова, Н. И. Греча, Г. П. Павског, И. И. Давидова и Ф. И. Буслајева.

Термин „неодређене замјенице” први употребљава, што значи и први их издваја као посебну категорију ријечи, Николај Греч. Он је и у погледу семантичке класификације прилога учинио корак даље, јер је неодређеним прилозима посветио посебну пажњу. Његова је заслуга што су неодређене замјеничке

³ М. Ивић, *Елементи неодређеног члана у српскохрватском језику*, »VII Międzynarodowy kongres slawistow w Warszawie, 1973«, 226-227.

⁴ Л. Зизани, *Грамматика словенска съвершенного искусства осми частей слова и иныхъ нуждныхъ, ново съставленна* Л. З. В Вилни, 1596, стр. 19.

ријечи постале предмет интересовања истакнутих теоретичара језика.⁵

Значајан допринос проучавању неодређених замјеничких ријечи представљају радови А. А. Шахматова, А. М. Пешковског и В. В. Виноградова. У радовима ових научника проблем неодређених замјеничких ријечи поставља се шире, а рјешења проблема су знатно садржајнија, дубља и свестранија. Поред тога постављају се и нова питања као, на примјер: однос неодређених замјеничких ријечи са другим врстама ријечи, питање прономинализације и адвербијализације, изучавање синтаксичких веза неодређених замјеница и прилога и сл.

Крајем педесетих година овога вијека почиње нови период изучавања неодређених замјеничких ријечи у руском језику. Специфичност ових ријечи и дотадашња учења о њима привукла су пажњу многих, како совјетских тако и иностраних, теоретичара језика. Посебна пажња се посвећује њиховој употреби као средству изражавања неодређености, питању међусобне синонимије, питању семантичке зависности од различитих синтаксичких конструкција, попуњавању ових ријечи новим облицима итд.⁶

Изражено интересовање за неодређене замјеничке ријечи у руском језику учинило је да се оне издвоје као посебно питање у науци о језику и да се, према својој специфичности, ставе на прво мјесто, испод свих осталих прономиналних и адвербијалних врста.

1.2. Систем неодређених замјеничних ријечи у српскохрватском језику, у односу на руски језик, знатно је ужи и далеко мање изучен. Истина, нека изолована питања изучена су веома опсежно и темељито, али је изостало показивање система тих ријечи у цјелини.

Развој теорије о неодређеним замјеничким ријечима у нашем језику може се пратити углавном на основу уџбеничке литературе /граматика српскохрватског језика/ и неких усамљених радова о овим ријечима.

Термин „неодређене замјенице” налазимо код Стојана Новаковића.⁷ Прије њега Ђура Даничић, дијелећи замјенице на

⁵ Н. Греч, *Пространная русская грамматика*, СПб, 1830, т. I, изд. II, стр. 359.

⁶ А. Н. Гвоздев, *Очерки по стилистике русского языка*, изд. II, Москва, 1955, стр. 195-196; И. Пете, *Употребление неопределенных местоимений в русском языке*, *Русский язык в школе*, № 2, стр. 19-20; И. Червенкова, *Неопределенные местоимения на -нибудь и -либо*, *Русский язык в школе*, 1961, №2, стр. 14-19; Е. М. Галкина-Федорук, *Выражение неопределенности неопределенными местоимениями и наречиями*, Москва, 1963, стр. 3-37; Л. Я. Маловицкий, *Вопросы истории предметно-личных местоимений*, *Местоимения кто и что основ*, *Местоимения*, Череповец, 1917, стр. 70-75; Л. А. Лозовая, *Употребление неопределенных местоимений и наречий с частицами -то, -нибудь, -либо, кое- в современном русском языке*, АКД, Ростов-на-Дону, 1971, стр. 5-18.

„чисте и помијешане”, наводи неке облике неодређених замјеница, али о њима не говори посебно, нити их именује као посебну врсту.⁸ У посебну врсту их не издваја ни С. Новаковић, мада о њима говори знатно опширније него Даничић.

О неодређеним замјеницама шире говори Томо Маретић. Он, међутим, у ове замјенице убраја и опште и одричне, иако се ове последње и неки облици општих замјеница семантички знатно разликују од неодређених замјеница.⁹ Маретићеву класификацију замјеница слиједе и каснији аутори граматика хрватско-српскога, односно хрватскога језика.¹⁰ Конкретнији прилаз неодређеним замјеничким ријечима налазимо у граматицима Александра Белића и Михаила Стевановића, као и у неким радовима који се односе на поједина питања из ове категорије ријечи.¹¹

2.1. Пратећи неодређене замјеничке ријечи у развоју руског и српскохрватског језика можемо закључити да је у руском језику дошло до знатних промјена. Основу система ових ријечи у староруском језику чинили су облици са префиксом *не* — /*некто, нечто, некий, некакий, некоторый, нечий, несколько, неколико, неколко, негде, некуда, некуда, некогда*/. Напоредо са њима, у знатно ограниченијем обиму, употребљавале су се ријечи са морфемом *любо* / *данашње либо* /, у средњеруском периоду дошло је до лексикализације групе неодређених замјеничних ријечи на *ни буди* / *данашње нибудь* /, *кое* и *то*. Промјене су условила и образовања са компонентама: *угодно, попало, ни, ни бы, хочешъ* и сл.

У српскохрватском језику, међутим, те промјене су слабије изражене, а огледају се првенствено у развоју описних конструкција типа: *било ко, било шта, било гдје, ко год, ко му драго, ма како* и сл., док су облици са префиксом *не* — и у ранијим периодима српскохрватског језика као и данас, у савременом језику, представљали основу система неодређених замјеничних ријечи.

2.2. Поред афиксалних неодређених замјеничких ријечи у староруском језику су у неодређеном значењу биле веома заступљене и безафиксалне именичке замјенице *кто, что* и, нешто рјеђе, придјевске замјенице *кый, который*. Облик *кый* /*кая, кое*/

⁷ С. Новаковић, *Српска граматика за ниже гимназије и реалке у Краљевини Србији*, Београд, 1884, стр. 27

⁸ Ђ. Даничић, *Мала српска граматика*, Беч, 1850, стр. 36.

⁹ Т. Маретић, *Грамматика и стилистика хрватскога или српског језика*, Загреб, 1963, стр. 189, 194.

¹⁰ И. Брабец, М. Храсте, С. Живковић, *Грамматика хрватскога или српскога језика*, Загреб, 1952, стр. 84, 106; Е. Барић, М. Лончарић, Д. Малић и др., *Приручна граматика хрватскога књижевног језика*, Загреб, 1979, стр. 118-120, 141.

¹¹ А. Белић, *Грамматика српскохрватског језика за други разред средњих и стручних школа*, Београд, 1932, стр. 106, 115; М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик*, I, Београд, 1964, стр. 283, 299, 305, 319.

није сачуван у савременом руском језику, док су његови остаци јасно изражени код замјенице *некий* и свих облика на *кое-*.

Еквивалент замјеница *кый* и *который* је облик *који*, чије је неодређено значење сачувано и у савременом српскохрватском језику, али у ограниченој сфери употребе.

Значење неодређености прати замјенице *кто*, *что* у руском језику и њихове еквиваленте *ко*, *што* у српскохрватском језику кроз читав историјски развој језика. У староруском и у ранијим периодима српскохрватског језика ови облици су били стилски необиљежени и заступљени у текстовима различитог жанра. Данас, у савременом језику, ове замјенице у неодређеном значењу припадају, углавном, говорном језику.

Задржавање ових облика у савременом језику може се објаснити њиховим основним, тј. упитним значењем и дугом традицијом употребе. Упитно значење одувijek је у себи садржало и значење неодређености, јер се пита за непознато, неодређено, што значи да је у основи питања неодређеност.

2.3. Карактеристично је истаћи да је у развојном периоду руског језика дошло до губљења бројних облика неодређених прилога просторног и временског значења и облика за упућивање на неодређену количину.

У староруском језику посебну и бројну групу прилога чинили су прилози замјеничког порекла, који, у ствари, представљају најстарије прилошке облике у свим словенским језицима. Из групе замјеничких прилога издвајају се посебни облици који су својим значењем и особинама блиски неодређеним замјеницама. То су неодређени замјенички прилози, које са неодређеним замјеницама повезује, прије свега, њихова семантичка уопштеност.

2.3.1. За упућивање на неодређено мјесто вршења радње у староруском језику најчешће су били у употреби ови прилози: *где*, *негде*, *некуде*, *несуды*, *инъде*, *отинуде*, *отинуды*.

Од свих наведених прилога у савременом руском језику очуван је само облик *где* и то као разговорна варијанта прилога *где-нибудь*. Остали облици су временом ишчезли из језика, уступивши мјесто новијим облицима неодређених прилога насталим од исте замјеничке основе и афикса *кое-*, *-то*, *-нибудь* и *либо* /*кое-где*, *где-то*, *где-нибудь*, *где-либо* итд./.

И у српскохрватском језику прилог *идје*, поред свог основног упитног значења, има и неодређено значење кроз читав историјски развој језика. Његово неодређено значење је семантички шире у односу на прилог *где* у руском језику, јер се њиме указује и на временску неодређеност и значи „некад”, „кад-год”¹²

¹² Речник српскохрватског књижевног језика, Нови Сад — Загреб, 1967, I, стр. 474.

2.3.2. Напоредо са представом о простору у свијести људи се од најстаријих времена формирала и представа о времену. Ову чињеницу убједљиво потврђује историја језика будући да се у многим језицима за исказивање временских и просторних односа употребљавају исти облици ријечи.

За указивање на неодређено вријеме вршења радње у староруском језику најчешће су употребљивани ови облици неодређених прилога: *когда, некогда, оногда, овогда, иногда, иногде, оногды, иногды*. У савременом руском језику очувани су прилози *когда, некогда, иногда*, док су остали прошли исти пут као и неодређени прилози за мјесто.

2.3.3. Неодређеноколичински бројеви: *несколько, неколико, неколико, неколикий* представљали су основне облике којима се у староруском језику упућивало на неодређену количину. Наведени облици имали су исто значење и замјеничко поријекло, па је у развојном периоду језика вршен избор једног од више семантички истих облика, тако да се у савременом руском језику очувао само облик *несколько*.

3.1. У неодређене замјеничке ријечи које у савременом руском језику служе за исказивање неодређености традиционално се убраја пет типова. Критеријум за разврставање су творбени афикси који се додају замјеничком дијелу ријечи. Према таквој класификацији неодређене замјеничке ријечи су:

1. замјеничке ријечи са префиксом *не-*;
2. замјеничке ријечи са префиксом *ко-* /*кой-*/;
3. замјеничке ријечи са постфиксом *-то*;
4. замјеничке ријечи са постфиксом *-нибудь*;
5. замјеничке ријечи са постфиксом *-либо*.

Већи број аутора, узимајући за критеријум подјеле значење ових ријечи, наведених пет формалних типова свде се на три семантичка типа. На тај начин они изједначавају неодређене замјеничке ријечи на *не-* и *-то* и замјеничке ријечи на *-нибудь* и *-либо*.

Семантичке разлике међу овим ријечима огледају се, прије свега, у томе коме је од учесника у говору непознат денотат неодређене замјеничке ријечи: говорном лицу, лицу којем се говори /саговорнику/ или, пак, и једном и другом. Према томе, у савременом руском језику може се говорити о три основне нијансе значења неодређености: непознатости, непостојању или одсуству конкретности и дјелимичној обухваћености објекта.

Нијансом значења „непознатости” указује се на то да је говорном лицу, као и његовом саговорнику, непознато лице, предмет, особина, количина, вријеме, мјесто и сл., док је познато постојање неког лица, предмета, особине и сл. У замјеничке ријечи са оваквим значењем, тј. којима се претпоставља неодређена конкретност, убрајају се облици са афиксима *не-* и *-то*.

Нијансом значења „непостојања /одсуства/ конкретности” истиче се да је говорном лицу свједно које се лице, предмет, особина, количина и сл. имају у виду. Оно на шта се упућује овим неодређеним замјеничким ријечима не само да је неодређено и непознато него може да буде и нестварно, односно може само да се претпоставља његово постојање. Такво значење исказује се неодређеним замјеничким ријечима са постфиксима *-нибудь* и *-либо*.

И, на крају, значењем „дјелимичне обухваћености” указује се на дјелимично обухватање предмета, особине, количине и сл., односно да се има у виду не читав предмет него само дио њега и то обично мањи дио, који је најчешће познат говорном лицу, а непознат његовом саговорнику. За исказивање такве неодређености употребљавају се неодређене замјеничке ријечи са префиксом *ко-*.

С обзиром на ширење лексичког састава неодређених замјеничких ријечи, наведеним групама треба додати и:

6. сложене замјеничке ријечи: упитна замјеница + рјечца *угодно (попало)*;

7. сложене замјеничке ријечи: упитна замјеница + рјечца *бы* + рјечца *ни* /уз обавезну употребу глаголског облика на *-л/*;

8. придјевску замјеницу *любой*, једину која не садржи у свом саставу упитну замјеничку ријеч.¹³

Други приступ разврставању неодређених замјеничких ријечи је на основу замјеничког дијела који улази у састав ових ријечи. У замјеничком дијелу садржи се значење лица, предмета, особине итд. То значење одређује и синтаксичку улогу ових ријечи, везану за синтаксичку и граматичку спојивост.

У зависности од лексичко-граматичког значења замјеничког дијела можемо издвојити сљедеће групе замјеничких ријечи са значењем неодређености:

1. именичке замјенице које означавају неодређено лице или неодређени предмет, са замјеничком компонентом *кто, что*;

2. придјевске замјенице које означавају неодређену особину, са замјеничком компонентом *какой, который*;

3. придјевске замјенице које означавају припадност неодређеном лицу, са замјеничком компонентом *чей*;

4. прилози са значењем неодређеног начина вршења радње, са замјеничком компонентом *как*;

5. неодређено-временски прилози, са замјеничком компонентом *когда*;

6. неодређени прилози просторног односа, са замјеничком компонентом *где, куда откуда*;

7. неодређени прилози узрочног значења, са замјеничком компонентом *почему, отчего*;

¹³ Р. Маројевић, *Грамматика руског језика*, Београд, 1983, стр. 160.

8. неодређени прилози са значењем циља, са замјеничком компонентом *зачем*;

9. неодређеноколичински бројеви, који могу имати и значење прилога мјере и количине, са замјеничком компонентом *скољко*.

Овом класификацијом нијесу обухваћене неодређене замјеничке ријечи без замјеничког дијела, у које треба убројати:

1. придјевске:

а) замјенички број *один*;

б) лексему *любой*;

в) придјев *известный*.

2. прилошке:

а) прилог *однажды*;

б) прилог *иногда*.

3. неодређене замјеничке ријечи са компонентом *угодно*, *попало*;

4. неодређене замјеничке ријечи са компонентом *ни*, *бы ни*.

Сви наведени облици неодређених замјеничких ријечи своје еквиваленте у српскохрватском језику налазе у истим категоријама ријечи, а неки и шире.

4.1. Неодређене замјеничке ријечи које се у савременом руском језику образују помоћу префикса *кое-* (*кое-кто*, *кое-что*, *кое-какой*, *кое-как*, *кое-где*, *кое-когда*, *кое-куда*) означавају најмањи степен неодређености. Њима се указује на лице, предмет, мјесто и сл. који су познати говорном лицу, а непознати његовом саговорнику. Овакву неодређеност можемо назвати „дјелимичном неодређеношћу”. Ј. И. Левин их с правом назива „полунеодређеним”.¹⁴ Њихови српскохрватски еквиваленти су неодређене замјеничке ријечи са префиксом *не-* (*неко*, *нешто*, *неки*, *некакав*, *негдје* и сл.) и од њих изведени облици са префиксом *по-* (*понеко*, *понешто*, *понеки*, *понегдје* и сл.), који су, у ствари, семантички ближи ријечима на *кое-*, јер префикс *по-* уноси значење веће ограничености, сужава неодређеност на још мањи број лица, предмета и сл.

4.1.1. Замјеницом *кое-кто* упућује се на дио (из цјелине) лица, која су позната говорном лицу, али не и његовом саговорнику. То је обично мањи број лица које онај који говори, из њему познатих разлога не жели да именује. Њени основни еквиваленти у српскохрватском језику су замјенице: *неко*, *неки*, *понеки*: (1а) Если есть рука, похлопочите. — Я *кое-кого* знаю (160). — (1б) Ако имате својих људи, заузмите се. — Познајем *неке*. (221) (Толстой).¹⁵

Указивањем на дио неодређене количине, замјеница *кое-кто* приближава се по значењу супстантивизираној замјеници *неко-*

¹⁴ Ю. И. Левин, *О семантике местоимений*, в сб. Проблемы грамматического моделирования, Москва, 1973, стр. 116.

¹⁵ Л. Толстой, *Воскресение*, Москва, 1966; Л. Толстой, *Воскресение*, Београд, 1961. Превод: М. Јовановић.

торые: (2а) Многие погибли, кое-кто сдался, а некоторые ушли в Боснию и влились в тамошние бригады (169). (25) — Многи су изгинули, нешто се предало, а неки отишли у бригаде низ Босну (163). (Лалић).¹⁶ Обликом *кое-кто* изражава се већа количинска ограниченост у односу на број неодређених лица садржан у замјеници *некоторые*. Квантитативна ограниченост се огледа и код облика *нешто* и *неки*. Замјеницом *нешто*, употријебљеној овдје у значењу количинског прилога, упућује се на мањи број непознатих лица у односу на њихов број, исказан обликом *неки*. Квантитативна ограниченост била би још више изражена употребом неодређене замјенице *понеки*.

Замјеница *кое-кто* употребљава се и у случају када говорно лице, из било којих разлога, не именује одређено лице, али слушаоци без тешкоће могу да открију о коме је ријеч. У потпуно истом значењу у српскохрватском језику употребљава се замјеница *неко*: (3а) — А *кое-кому* било би разумнее наконце жени. . . чем шляться по трактирам да водить войска по Боснии (45). — (3б) — Вала би *неком* паметније било да се већ једном жени. . . а не да зјака по биртијама и војске води по Босни (167). (Ђошић).¹⁷ Овакву неодређеност назвали смо „привидном неодређеношћу”.

4.1.2. Основно значење замјенице *кое-что* јесте упућивање на неодређени предмет који реално постоји и који је, на неки начин, издвојен од осталих. Неодређеност исказана овом замјеницом је само дјелимична, јер је њен денотат познат говорном лицу, а непознат је саговорнику. Њени еквиваленти у српскохрватском језику најчешће су неодређене замјенице *нешто* и *понешто*: (4а) Мне нужно *кое-что* сказать вам, — сказал Нехлюдов, взяв у нее из рук перо (166). — (4б) Треба *нешто* да вам кажем — рече Нехљудов узимајући јој перо из руку (229). (Толстой). (5а) Я мог бы. . . при удаче *кое-что* и накидать вчерне (438). — Ја бих могао. . . можда *понешто* и да скицирам (1, 108). (Леонов).¹⁸

Као еквиваленти замјенице *кое-что* у српскохрватском језику јављају се и неодређене замјенице *којешта*, *штошта* и *по. . .* (65). — (6б) Лаврецьки га похвали, натјера га да *којешта* понови. . . (65) (Тургенев).¹⁹

Замјеницу *којешта*, у односу на *кое-что*, карактерише знатно шире семантичко поље. Према Рјечнику Матице српске неодређена замјеницом *којешта* значи: „разне ствари, штошта;

¹⁶ М. Лалић, *Свадба*, Београд, 1965; М. Лалић, *Свадба*, Москва, 1964. Превод: Т. Вирта.

¹⁷ Б. Ђошић, *Несмирени ратник*, Сабрана дела Б. Ђошића, књ. VII, Београд — Сарајево, 1964; Чопич, *Избранное*. Рассказы, Москва, 1978. Превод: И. Радволина.

¹⁸ Леонов, *Русский лес*, Москва, 1970; Л. Леонов, *Руска шума*, Београд, 1967. Превод: Др М. Бабовић.

¹⁹ И. С. Тургенев, *Дворянское гнездо*, Москва, 1968; И. С. Тургенев, *Племянко гнездо*, Загреб, 1963. Превод: И. Кушан и И. Паприка.

макар што, што нема везе, глупост; ружне, недолучне ствари; узвик 'не верујем, немогуће'".²⁰ Према томе, у претходном пригдјешто: (6а) Лаврецькиј похвалил его, заставил кое-что повторић мјеру (превод на српскохрватски језик) реченица је добила сасвим други смисао. Наиме, да је онај о коме је ријеч (Лаврецьки) натјерао некога (Лема) да понови било шта, макар што, много шта, што му драго и сл. Међутим, Лаврецьки је, као обожавалац музике, натјерао Лема да понови понешто од онога што је свирао, а то је сигурно мањи дио, оно што му се посебно свидјело. Употребом ближег облика „понешто” могућност квалитативне разноврсности била би искључена, а неодређеност сведена на мању мјеру.

Замјеницу *штошта* Рјечник ЈАЗУ поистовјећује са замјеницом *којешта*, док јој Рјечник Матице српске даје шире значење: „разне ствари, којешта, свашта, понешто”. Облици *којешта* и *штошта* поред значења неодређености означавају и ограничавање. издвајање мањег броја неодређених предмета из цјелине. Већи степен количинске ограничености исказује се замјеницом *погдјешто*, чији је еквивалент у руском језику такође замјеница *кое-что*.

4.1.3. Неодређеном замјеницом *кое-какој* упућује се на малобројне предмете или лица који су донекле познати говорном лицу, али, пошто их он не именује, непознати су његовом саговорнику. Њени еквиваленти у српскохрватском језику су неодређене замјенице: *неки*, *понеки*, *некакав*, *којекакав*. Треба истаћи да се ови облици у српскохрватском језику семантички разликују и да није свеједно који ће од њих бити употријебљен у одређеном случају, нпр.: Позвольте мне обратиться к вам с *кое-какими* вопросама.²¹ Замјеницу *кое-какој* у овом примјеру можемо превести само обликом *неки* (с неким питањима) или неколика (с неколика питања), односно *неколико*, зависно од броја питања која подразумева говорно лице. Други облици, који би иначе могли да буду употријебљени (*некакав*, *којекакав*), унијели би у реченицу друго значење, првенствено пејоративно. Са нијансом тога значења а. прије свега, у смислу „оскудан, слаб” замјеница *кое-какој* јавља се у примјеру: На двух-трех грядах расла кое-какая убогая зелень.²² У овом случају замјеница *кое-какој* нема и значење количинске ограничености. Да бисмо сачували смисао реченице, односно значење замјенице из претходног примјера, у српскохрватском језику употребили бисмо замјеницу *некакав* (некаква зелен), јер се овдје осјећа суб-

²⁰ Речник српскохрватскога књижевног језика, Нови Сад — Загреб, 1967, 2, стр. 773.

²¹ Толковый словарь русского языка. Под ред. Д. Н. Ушакова, Москва, 1935 — 1940.

²² А. Серафимович, Железный поток, Москва, 1967; А. Серафимовић, Гвоздена бујица, Београд, — Загреб, 1946. Превод: М. М. Пешић.

јективна оцјена, прије свега, ниподаштавање, омаловажавање, истицање нечега што је без нарочите вриједности, а на све ово, према Рјечнику Матице српске, указује се замјеницом *некакав*.

4.1 4. Прилог *кое-как* у савременом руском језику изгубио је значење неодређености и добио потпуно одређено значење прилога за околности, иако се у Рјечнику АН СССР, поред осталих, наводи и значење: „так или иначе, как-нибудь”. Његов основни еквивалент у српскохрватском језику је прилог за начин *некако*: (7а) Хлопцы из колони Кожуха *кое-как сдерживали казаков и панику!* но — чуялось — ненадолго (49). — (7б) Момци из Кожуховог одреда *некако су одољевали козацима и паници*, али — осјећало се — неће дуго (49). (Серафимович).²² (8а) — Потребовали... по повестке... *отвечал кое-как Раскольников* (102). — (8б) — Позвали сте ме... позивом... *изговори некако* Раскольников (109). (Достојевский).²³

У оба примјера прилози *кое-как* и *некако* имају исто значење — указују да је радња извршена под одређеним околностима (уз максималне напоре, односно незаинтересовано). Значи, и прилог *некако* у српскохрватском језику указује на околности вршења радње, иако такво значење не региструју рјечници српскохрватског језика.

Као еквиваленти прилога *кое-как* у српскохрватском језику јављају се и облици којекако, како било, на брзину. Посебна значења прилога *кое-как* и његових српскохрватских еквивалената реализују се непосредно у синтагми или у ширем контексту. Тако у примјеру: (9а) Аэродром полка okazaоcя расположеном на обичном крестјанском выгоне, с которого *кое-как* были срезаны кочки и кротовые кучи (339). — (9б) Аэродром пука налазио се на обичној сеоској утрини, са које су на брзину искрчени пањевии и кртињаци (359). (Полевој);²⁴ прилог *кое-как* може да се схвати да је нешто урађено не најбоље, или, пак, уз велике напоре.

4.1.5. На ограничену просторну неодређеност у савременом руском језику указује се прилогом *кое-где*, који се значењем изједначава са изразима *не везде, не повсюду, местами, в некоторых местах, в немногих местах*. Његов основни еквивалент у српскохрватском језику је прилог *понегдје*, који према Рјечнику Матице српске такође има значење неодређене просторне ограничености: „на неким местима, овде-онде, ту и тамо, ретко где”. Поред овог облика, као еквиваленти јављају се и прилози и прилошки изрази: *погдјегдје, гдје-гдје, ту и тамо, гдјешто* и др. Шире гледано, наведени облици у нашем језику су синоними са

²³ Ф. М. Достоевский, *Преступление и наказание*, Собрание сочинений, т. 5, Москва 1957; Ф. Достоевски, *Злочин и казна*, Београд, 1977. Превод: Др М. Бабовић.

²⁴ Б. Полевой, *Повесть о настоящем человеке*, Москва, 1964; Б. Полевой, *Повест о правом човеку*, Београд, 1947. Превод: Н. Лукић.

основним значењем — указивање на неодређено мјесто вршења радње. Ипак, међу њима има семантичких разлика. Прилогом *gdjegdje* и прилошким изразом *ту и тамо* локализованост мјеста се више сужава у односу на прилог *понегдје*, а посебно сужавање изражава се прилогом *погдјегдје*.

5.1. О неодређеним замјеничким ријечима које се у савременом руском језику образују префиксом *не-* исказана су различита мишљења. Неки аутори их изједначавају са замјеничким ријечима са постфиксом *-то*, истичући да је денотат ових неодређених замјеничких ријечи непознат како говорном лицу тако и његовом саговорнику.²⁵ Други, пак, сматрају да се ове ријечи карактеришу непрецизном семантиком и да се, према томе, зависно од контекста, налазе између замјеничких ријечи на *-то* и *кое-*.²⁶ Оно у чему се слажу сви који се баве проблематиком неодређених замјеничких ријечи јесте да се облицима на *не-* упућује на неодређено лице, предмет, мјесто, количину и сл., који су реални и присутни у стварности. И друго, да су ове неодређене замјеничке ријечи обиљежје књишког језика, пошто су их из говорног језика потиснуле, њима синонимичне и веома фреквентне замјеничке ријечи са постфиксом *-то*.

Префиксом *не-* у савременом руском језику образују се:

- а) неодређене замјенице: *некто, нечто, некий, некоторый*;
- б) неодређени прилог: *некогда*;
- в) неодређеноколичински број: *несколько*.

Од наведених облика у широј употреби су само придјевска замјеница *некоторый* и неодређеноколичински број *несколько*.

У српскохрватском језику неодређене замјеничке ријечи са префиксом *не-* карактеришу се широм неодређеношћу у поређењу са истим облицима у руском језику. Оне су еквивалентни и оним руским облицима којима се указује на ширу неодређеност (на *-нибудь* и *-либо*).

5.1.1. Неодређена замјеница *некто* у савременом руском језику има ограничену сферу употребе (јавља се само у облику номинатива). Потиснута је новијом и веома фреквентном замјеницом *кто-то*, коју рјечници руског језика наводе као њен синоним. У староруском језику, међутим, замјеница *некто* била је полуфункционална: вршила је и субјекатско-објекатску и атрибутску функцију. Стајала је не само уз лична имена него и уз сваку именицу која је означавала лице. Губљењем атрибутске функције објашњава се ограничавање њене употребе.

Основно значење замјенице *некто* јесте упућивање на неодређено лице. У том значењу њен српскохрватски еквивалент

²⁵ И. Пете, *Употребление неопределенных местоимений в русском языке*, Русский язык в школе, №2, 1957, стр. 19; Н. А. Янко-Триницкая, *Местоименные слова со значением неопределенности*, Русский язык в школе, №1, 1977, стр. 71-73.

²⁶ Ю. И. Левин, *О семантике местоимений*, Проблемы грамматического моделирования, Москва, 1973, стр. 117.

је замјеница *неко*. Еквиваленти су јој и замјенице *неки* и *некакав* када замјеница *некто* стоји уз име и презиме лица, како се, иначе, у савременом руском језику најчешће и употребљава. Примјери:

(10а) Выручил всех *некто* *Леко Шукић*, бывший жандармский поручник (224). (10б) — ... *неки* *Леко Шукић* бывший жандармеријски поручник показа највише довитљивости (219). (Лалић). (11а) *Некто* крестьянин *Душкин*, содержатель расповочной... рассказывает целую повесть (142). — (11б) *Некакав* селяк *Душкин*, власник једне биртије... прича читаву причу (151). (Достоевский).

Слагањем и употребом уз лична имена, замјеница *некто* се разликује од других замјеница са замјеничком основном „кто” којима се упућује на неодређено лице. Замјенице *кто-нибудь*, *кто-либо* и *кое-кто*, по правилу, не употребљавају се уз лична имена. Замјеница *некто* разликује се и одсуством неких синтаксичких веза које осталим замјеницама дају значење издвајања јединке или дијела из цјелине (кто-то из студената, кое-кто из ученика и сл.). Оваква слагања нијесу карактеристична за замјеницу *некто*, чиме се битно разликује од српскохрватског еквивалента *неко* (неко од студената, неко од ученика). Ово се може објаснити стилском обојеношћу замјенице *некто*, јер лице означено њоме често је за говорно лице од посебног значаја и не представља обичну јединку из масе истородних лица.

5.1.2. И неодређена замјеница *некто* у савременом руском језику спада у слабо фреквентне облике. То је условљено њеном морфологијом, јер се јавља само у облику номинатива и акузатива. Њен еквивалент у српскохрватском језику је неодређена замјеница *нешто*, о којој се може говорити као о веома фреквентној ријечи, јер је то једини облик „неодређене именичке заменице, која у служби именице замењује неодређени, непознати узрок, непознату појаву, предмет (каткад непознато биће)”²⁷

Замјенице *некто* у руском и *нешто* у српскохрватском језику често се употребљавају у случајевима када се непознатом дају приближне особине познатог, са којим се непознато пореди. У том случају неодређеност је знатно сужена, али није у потпуности отклоњена: (12а) Губернатору тотчас было донесено о том, что случилось *некто* *похожее на бунт* (163). — (12б) Одмах је јављено губернатору да се десило *нешто* *слично побуни* (224). (*Толстой*). Употребу ових облика у наведеном значењу не региструју рјечници руског, односно српскохрватског језика.

За разлику од замјенице *нешто*, која се у српскохрватском језику често употребљава у прилошком значењу, замјеница

²⁷ Речник српскохрватског књижевног језика, Нови Сад — Загреб, 1969, 3, стр. 785.

нечто, у основи, нема такво значење, нити га региструју рјечници руског језика. Ипак, иако доста ријетко, замјеница *нечто* значи и „немного, кое-что”: (13а) Я хоть *нечто* и понял из того, что вы тогда... там... накуролесили и Софье Семеновне сами рассказывали, но однако что ж это такое (506). — (13б) Мада сам *понешто* и разумео од онога што сте ви тада... тамо... учили... (525). (Достоевский).

5.1.3. Неодређена замјеница *некий*, такође слабо фреквентан облик у савременом руском језику, у свом основном значењу употребљава се за упућивање на неодређено лице или предмет. Њен еквивалент у српскохрватском језику је замјеница *неки*.

Замјеницу *некий* посебно карактерише конгруентност са личним именима и презименима, чиме се најчешће изједначава са замјеницом *некто*. У низу случајева на избор једног од ова два облика утиче лични став говорног лица према лицу уз чије име стоји замјеница. Замјеницом *некий* често се истиче негативна субјективна оцјена (иронија, омаловажавање), док замјеница *некто* уноси нијансу поштовања, уважавања.

5.1.4. Неодређена замјеница *некоторый* и множински облик *некоторые*, према мишљењу неких аутора, представљају самосталне лексеме.²⁸ На семантичке разлике ових облика указују и рјечници руског језика, према којима *некоторый* значи „какой-то, точно не определенный”, а *некоторые* — „не все, кое-какие”. Еквивалент замјенице *некоторый* у српскохрватском језику је замјеница *неки*, а множинском облику *некоторые* — множински облик замјенице *неки* (*неки, неке, нека*).

У савременом руском језику облик *некоторый* има доста ограничену сферу употребе. Најчешће се употребљава у вези са апстрактним именицама, чиме се битно разликује од замјенице *неки* у српскохрватском језику, која лексички и стилски није ограничена. Слагање замјенице *некоторый* са стварним именицама није карактеристично за савремени руски језик. Међутим, у Рјечнику Пушкиновог језика бројни су примјери такве везе, што говори о распрострањености овог облика у том периоду.

Множински облик *некоторые*, који спада у фреквентније облике неодређених замјеница у савременом руском језику, лексички није ограничен и, за разлику од *некоторый*, односи се како на стварне, тако и на апстрактне именице.

Овај облик, као и његови српскохрватски еквиваленти, често се употребљава самостално, у супстантивном значењу, вршећи службу главног члана у реченици: (14а) *Некоторые* встали и говорили стоя. *Некоторые* продолжали сидеть и разговаривать.

²⁸ Д. И. Фурсенко, *О разграничении значений и условиях употребления неопределенных местоимений в современном русском языке*, Материалы восьмого и девятого международных метод. семинаров преподавателей русского языка стран социализма, Москва, 1969, стр. 347.

Некоторые стали прощаться и плакать (188). — (146) *Неки* устадоше и разговарају стојећи. *Други* су и даље седели и разговарали. *Трећи* почеше да се праштају и плачу. (254). (Толстой). У преводу на српскохрватски језик као еквиваленти замјеници *некоторые* употребљени су облици редних бројева (*други, трећи*) са значењем упућивања на неодређени дио из цјелине, чиме су изједначени са неодређеном замјеницом *неки*.

5.1.5. Неодређеноколичинским бројем *несколько* указује се на неодређени број лица или предмета, при чему говорно лице има у виду сва лица (предмете) тог неодређеног броја. Тиме се овај облик знатно разликује од замјеничког облика *некоторые*, којим се такође указује на неодређену бројну количину. Неодређена количина исказана бројем *несколько* већа је у односу на ону исказану замјеницом *некоторые*, на примјер: В комнату вошло *несколько человек*. *Некоторые из них* мне были знакомы.

Неодређеноколичинском броју *несколько* по значењу у српскохрватском језику одговарају неодређена замјеница *неколико* (*неколика, неколико*) и неодређени количински прилог *неколико*. У преводу Јалићеве „Свадбе“ неодређеноколичински број *несколько* употребљен је као еквивалент неодређеној замјеници *неки*: (14а) (Мирович)... провалив *несколько* учителей и крестьян из приепольских окрестностей (64). — (146) ... издао је (Мировић) *неке* учитеље и сељаке из пријепољске околине (71). (Јалић). Преводилац је употребом облика *несколько* сачувао аутентичност значења, јер замјеница *неки* има и допунско неодређеноколичинско значење „покоји, понеки”.²⁹

Ако се неодређеноколичински број *несколько* односи искључиво на мању групу лица мушког рода, као и његов еквивалент у српскохрватском језику може да буде употребљена именица *неколицина*: (15а) *Несколько* и молодых и старых людей заходили и после суда взглянуть на нее (107). — (156) *Неколицина* младих и старых люди навраћали су и после суђења да је погледају (158). (Толстой).

Облик *несколько* често се употребљава и као прилог. У таквом значењу основни српскохрватски еквивалент му је прилог *неколико*, а јављају се и облици: *мало, малко, нешто, понешто, донекле* и др., који су својом семантиком блиски прилогу *неколико*. Бројни еквивалентни облици потврђују семантичку разуђеност прилога *несколько* у савременом руском језику.

6.1. О неодређеним замјеничким ријечима са постфиксом *-то* нијесу јединствена мишљења теоретичара језика. Неки аутори истичу да је денотат ових замјеничких ријечи непознат и говорном лицу и саговорнику, док други сматрају да може да

²⁹ Речник српскохрватског књижевног језика, Н. Сад — Загреб, 1969, 3, стр. 702.

буде познат саговорнику. Истраживањем смо дошли до закључка да неодређеност исказана неодређеним замјеничким ријечима са постфиксом *-то* може да буде општа — и за говорно лице и за саговорника, и дјелимична — за једног од учесника у говору.

Постфиксом *-то* у савременом руском језику граде се:

а) неодређене замјенице: *кто-то, что-то, какой-то, чей-то*;
 б) неодређени прилози: *как-то, когда-то, почему-то, зачем-то, куда-то, откуда-то*;

в) неодређеноколичински број: *сколько-то*.

6.1.1. Замјеницом *кто-то* упућује се на неодређено лице, за које је искључена свака сумња његовог постојања, али које није издвојено од осталих лица није конкретизовано ниједном особином. Денотат ове замјенице најчешће је непознат учесницима у говору, а у одређеним случајевима може да буде познат једном од њих. Њен основни српскохрватски еквивалент је неодређена замјеница *неко*: (16а) *Кто-то* шел со свечкой по комнатам. Неужели Лиза? (69). — (16б) *Неко* је ишао са свијећом кроз себе. „Није ли Лиза?” (69). (Тургенев).

У појединим случајевима замјеници *кто-то* у српскохрватском језику одговара замјеница *нешто*, чије је основно значење упућивање на неодређени предмет: (17а) *Кто-то* большой, сильный шел сквозь лес, не разбирая дороги (8) — (17б) *Нешто* велико, снажно, ишло је кроз шуму, не бирајући пут (8). (Полевой). Замјеницом *нешто* неодређеност је проширена и на непознату појаву, што је било могуће због семантичке вредности замјенице *нешто*, која „у служби именице замењује каткад непознато биће”³⁰.

6.1.2. Морфолошка стилска ограниченост замјенице *нешто* условила је изражену фреквентност њој синонимичне замјенице *что-то*. Њоме се упућује на непознати предмет или појаву, непознату учесницима у уговору или, пак, само једном од њих. Њен еквивалент у српскохрватском језику је семантички неограничена замјеница *нешто*: (18а) Лаврецкий покраснел, пробормотал *что-то* невятное и убежал (43) — (18б) Лаврецки поцрвене, промрмља *нешто* неразумљиво и умаче(40). (Тургенев). (19а) Он *чего-то* хотел, *чего-то* ожидал, *кого-то* искал (224). — (19б) *Нешто* је хтео, *нешто* је очекивао, неког је тражио (228). (Селимовић).³¹

У наведеним примјерима замјеницама *что-то* и *нешто* исказана је општа неодређеност. Оно на шта се њима упућује непознато је и говорном лицу саговорнику. Међутим, у примјеру: (20а) *О чем-то* я много говорил вчера и *что-то* обещал, и как-то

³⁰ Исто, стр. 785.

³¹ М. Селимовић, *Дервиш и смрт*, Сарајево, 1967; М. Селимовић, *Дервиш и смрт*, Москва, 1969. Превод: А. Романенко.

³² А. Фадеев, *Разгром*, Москва, 1966; А. Фадејев, *Пораз*, Сарајево, 1964. Превод: В. Латковић.

неладно теperь (157). — (206) О *нечем* сам јуче много говорио и *штошта* обећавао, а некако је незгодно сад (153). (Фадеев),³² неодређеност је дјелимична, јер говорно лице, не желећи да се конкретно изрази, обликом *что-то* исказује оно због чега осјећа нелагодност. Значи, денотат замјенице *что-то* непознат је саговорнику. Да је оно на шта се упућује неодређеном замјеницом *что-то* непознато говорном лицу, потврђује овај примјер: (21а) Ты *что-то* мне говорил насчет осторожности с кулаками (12). — (21б) Ти си ми *нешто* говорио на рачун опрезности с кулацима (12). (Шолохов).³³

У савременом руском језику дошло је до адвербијализације замјенице *что-то*, као и замјенице *нешто* у српскохрватском језику, па се ови облици у прилошком значењу употребљавају веома често. Облик *что-то* најчешће је у функцији прилога за узрок, какво значење има и замјеничка ријеч *нешто*, иако на такво значење не указују рјечници српскохрватског језика: (22а) *Что-то* ихняя авиация сегодня не летает... поглядев на небо, добавил он (98). — (22б) *Нешто* данас њихова авијација не лети... погледавши на небо, додао је он (121). (Симонов).³⁴ (23а) *И-да, что-то* они белма свои потупили и носы повесили (224). — (23б) Вала су, чоче, ови *нешто* спустили дурбине и покуњили носине (203). (Јалић).

Облици *что-то* и *нешто* употребљавају се и у значењу прилошке одредбе за мјеру и количину. У овом значењу облик *нешто* семантички је знатно шири.

6.1.3. Неодређена придјевска замјеница *какой-то* по значењу је блиска замјеницама *некий* и *некоторый*. Према Рјечнику у ред. Д. Н. Ушакова значи: „неизвестно, какой именно”. Као њени еквиваленти у српскохрватском језику користе се замјенице *неки* и *некакав*: (24а) Мне говорили, будто она повела *какую-то* особенную жизнь (88). — (24б) Говорили су ми да је она почела да води *некакав* нови живот (84). (Чехов).³⁵ (25а) Человек всегда где-то под землей, под *какой-то* тяжестью, под *каким-то* камнем, в *какой-то* темноте, в *каком-то* лесу (27). (25б) Человек је увек под *неком* земљом, под *неким* теретом, *неким* каменом, у *неком* мраку, у *некој* шуми (23). (Алечковић).³⁶

Замјеница *какой-то* има и значење поређења особина и својстава једног лица или предмета са особинама и својствима другог лица или предмета. У том значењу у српскохрватском језику употребљава се замјеница *некакав*: (26а)... и я хочу жи-

³² М. Шолохов, *Поднятая целина*, Москва, 1967; М. Шолохов, *Узорана ледина*, Београд, 1967. Превод: Витомир Вулетић.

³⁴ К. Симонов, *Живые и мертвые*, Москва, 1965; К. Симонов, *Живи и мртви*, Загреб, 1966. Превод: В. Флакер.

³⁵ А. П. Чехов, *Собранные сочинения в восьми томах*, т. 7, *Чайка*, Москва, 1970; А. П. Чехов, *Гaleb*, Београд, 1975, Превод: К. Тарановски.

³⁶ М. Алечковић, *Јутро*, Сарајево, 1963; М. Алечкович, *Утро*, Москва, 1971. Превод: Н. Лебедева.

тљ, а из мене сделали *какую-то* ключницу (145). — (266)... и ја хоћу да живим, а од мене су створили *некаквог* економа (48). (Чехов).³⁷ Замјеница *неки*, због своје основне семантичке вредности („неодређено који”), употребљена у оваквом значењу, реченицама даје призвук вештачких конструкција: (27а) Да ты, братец, просто *Данте* *какой-то!* (653). — Па ти си, опате, просто *неки Данте!* (11, 337). (Леонов). За оваква поређења у српскохрватском језику најчешће се употребљава облик *прави* уз име са којим се пореди (Па ти си, брате, *прави Данте!*).

Замјенице *какой-то*, односно *неки*, *некакав* могу имати и значење потцењивања, презирања, ниподаштавања: (28а) И све это из-за *каких-то овец, курей*, пропали они пропадом! (210). — (28б) И то све због *некаквих оваца, кокоши*, поцркале дабогда! (204). (Шолохов).

Замјеница *некакав* има и значење: „особит, нарочит”, што није одлика и руске замјенице *какой-то*: *Ја баш гласа некаквога немам*.³⁸

Као и замјенице *некто* и *некий* и замјеница *какой-то* често се употребљава уз име и презиме непознатог лица.

6.1.4. За упућивање на неодређену припадност у руском језику се употребљава замјеница *чей-то*. Њен српскохрватски еквивалент је замјеница *нечији*: (29а) Тишина была прервана чьим-то смехом из публики (34). — (29б) Тишину прекиде *нечији* смех из публике (71). (Толстой).

6.1.5. Основно значење замјеничког прилога *как-то* јесте упућивање на неодређени начин вршења глаголске радње. Његов еквивалент у српскохрватском језику је прилог *некако*: (30а) Впоследствию Раскольникову случилось *как-то* узнать, зачем именно мецанин и баба приглашали к себе Лизавету (67). — (30б) Касније је Раскольников *некако* дознао зашто су онај трговац и његова жена звали к себи Лизавету' (73). (Достоевский).

Прилог *как-то* се употребљава и у временском значењу, чиме се изједначава са облицима *однажды*, *раз*. У том значењу српскохрватски еквиваленти су му прилози и прилошки изрази: *једном*, *једанпут*, *једном приликом*, *једног јутра* (*дана, вечери*) и сл.: (31а) В палатку *как-то* зашел Василий Васильевич... (117). — (31б) *Једном* наврати у собу Василије Васиљевић... (123). (Полевой). И прилог *некако* указује на неодређено вријеме и значењем се изједначава са прилозима *отприлике*, *приближно*.

Значење приближности у одређеним случајевима има и прилог *как-то*, посебно када уз њега стоји други, такође временски прилог: (32а) *Раз как-то*, месец два тому назад, они било

³⁷ А. П. Чехов, *Моя жизнь*, Собранные сочинения, т. 6, Москва, 1970; А. П. Чехов, *Мой живот*, Сабрана дела, књ. IX, Београд, 1974 Превод: Љ. Михаиловић.

³⁸ *Речник српскохрватског књижевног језика*, Н. Сад — Загреб, 1969, 3, стр. 702.

встретились на улице (57). — (326) Једном *некако* пре два месеца, срели су се на улици (60). (Достоевский).

6.1.6. Према рјечницима руског језика прилог *когда-то* карактеришу два основна значења: означавање неодређеног времена у прошлости и указивање на временску неизвјесност у будућности. Његов основни српскохрватски еквивалент је прилог *некад(а)*, који према Рјечнику Матице српске значи: „пре, у раније време”, да се у Рјечнику ЈАЗУ даје ово објашњење: „некада се узима за неодређено вријеме у прошлости или у будућности”.³⁹ Временска прошлост, исказана прилозима *когда-то* и *некада*, неодређена је само за саговорника, јер говорно лице може да је локализује: (33а) *Когда-то* отец и я жили небогато и просто (141). — (33б) *Некада* смо ја и мој отац живели сиромашно и скромно (43). (Чехов).

Уз глаголе у будућем времену прилог *когда-то* упућује на неодређено вријеме које говорно лице претпоставља за вршење неких радњи: (34а) Скажет история *когда-то* и о том как жил на земле Клима Самрин (414) — (34б) Историја ће једном причати и о томе како је на земљи живео човек Клима Самгин (538). (Горький).⁴⁰

6.1.7. За реализацију значења прилога *почему-то*, којим се у руском језику указује на неодређени узрок, у српскохрватском језику се употребљава више прилога и прилошких израза: *због нечега, ко зна зашто, однекуд, бог би знао зашто, из непознатих разлога* и сл.

Близак по значењу прилогу *почему-то* је прилог *зачем-то*, чије је основно значење указивање на неодређеност циља вршења радње. Њиме се истовремено (у нијанси) указује и на неодређени узрок. Ово због тога што граница међу семантичким групама прилога за околности често није посебно изражена, па неки прилози указују на разне околности. То је посебно видљиво преко еквивалената прилога *зачем-то* у српскохрватском језику (због нечега, ко зна зашто, ради чега, бог би знао зашто и сл.), који су углавном исти као и за прилог *почему-то*. (35а) — Простудился, не выхожу, — ответил он и *зачем-то* прибавил... (118). — Назебао сам, не излазим, — одговорио је он и *ко зна зашто* додао... (152). (Горький).

6.1.8. Замјеничким прилогом *где-то* упућује се на постојеће, али непознато мјесто вршења глаголске радње. Његов српскохрватски еквивалент је прилог *негдје* са истим значењем неодређености: (36а) *Где-то* мыкнул телок, *где-то* в конце хуто-

Прилози *где-то* и *негдје* имају и временско значење. На ово значење прилога *где-то* не указују рјечници руског језика,

³⁹ Рјечник хрватскога или српског језика, Загреб, 1880, VII, стр. 875.

⁴⁰ М. Горький, *Жизнь Клина Самгина*, I — II, Москва, 1962; М. Горьки, *Живот Клина Самгина*, I — II, Београд — Загреб, 1950 — 1952. Превод: М. Николић, С. Ковачевић.

ра залајали собаки (683). (366) *Негде* замука теле, *негде* на крају села залајаше пси (651). (Шолохов).

али је његова употреба честа у реченицама типа: *Где-то в начале весны начнутся соревнования* (разг. језик).

7.1. Неодређене замјеничке ријечи са постфиксима *-нибудь* и *-либо* сматрају се најнеодређенијим и семантички најширим. Употребљавају се за истицање „најопштијег смисла времена, места, начина, теме, предмета разговора итд., када се говори уопштено, у најширем смислу.”⁴¹

У уџбеничкој литератури и многим радовима из ове области о замјеничким ријечима на *нибудь* и *-либо* говори се као о варијантним облицима са истим значењем, уз напомену да су облици на *-либо* обиљежје књишког језика. Међутим, и поред изражене семантичке блискости замјеничких ријечи на *-нибудь* и *-либо*, разлике међу њима постоје. Неодређене замјеничке ријечи на *-нибудь* семантички су ограниченије у односу на замјеничке ријечи на *-либо*. Прве указују на неодређено лице, предмет, особину и сл., који могу да значе једно од неодређених лица, предмета, особина и сл., али не и било које, свеједно које, што је карактеристика неодређених замјеничких ријечи на *-либо*. Истина, у великом броју случајева неодређене замјеничке ријечи на *-нибудь* и *-либо* могу да стоје напоредо (једне умјесто других), због чега их овдје и обрађујемо у паровима.

7.1.1. Замјеницама *кто-нибудь* и *кто-либо* упућује се на неодређено лице, непознато учесницима у говору. Семантичке разлике су у томе што се за облик *кто-нибудь* обично везује представа о јединки — „макар једно лице, свеједно које”, али из групе сличних (ужа неодређеност), док се замјеницом *кто-либо* истиче могућност квалитетне разноврсности неодређених лица. Значи, лице није само неодређено, него је било које, ма које, свеједно које (шира неодређеност). На семантичке разлике између ових замјеница указује и Рјечник у ред. Д. Н. Ушакова: *кто-нибудь* значи „какой-нибудь человек, безразлично какой”, а *кто-либо* — *какой-угодно, любой, всякий человек*”, уз напомену да замјеница *кто-либо* припада књишком језику. Српскохрватски еквиваленти ових замјеница су: неодређене замјенице: *неко, когод*; опште замјенице и замјенички изрази: *ма ко, макар ко, било ко, ико, ко му драго, свако*; упитно-односна замјеница *ко*: (36а) Он замолчал, ожидая, что ему *кто-нибудь* ответит (336). — (36б) Зашутио је очекујући да ће му *некто* одговорити (451). (Симонов). (37а) Новый жилец... ходил, не боясь, что к Якову Лукичу заглянет *кто-либо* из посторонних (165). — (37б) Нови станар... ходао је не плашећи се да *ма ко* од туђих наврати до Јакова Лукића (160). (Шолохов).

7.1.2. Замјеницама *что-нибудь* и *что-либо* упућује се на не-

⁴¹ Л. И. Промакова-Сыркина, *Частицы -нибудь, -либо, то-, кое- в русском языке, Русский язык за рубежом, 1968, №4, стр. 88.*

одређени предмет или појаву, непознате како говорном лицу, тако и саговорнику. Замјеница *что-нибудь* има и допунско значење: издвајање једног предмета из реда истих неодређених предмета, док се то значење код замјенице *что-либо* састоји у томе да предмет може да буде било који, свеједно који. Еквиваленти ових замјеница у српскохрватском језику су облици: *нешто, што, понешто, ма шта, било шта, макар шта, ишта, шта му драго, штогод*: (38а) Ты бы, дядя Иполит, сказал народу *что-нибудь* этакое чувствительное (612). — (38б) Требало би, чика Иполите, да кажеш народу тако *нешто*, осећајно (585). (Шолохов). (39а) Дивизию я люблю и от вас — если имею право *чего-либо* хотеть — хочу только одного (409). — (39б). (Симонов).

Замјеница *что-нибудь* употребљава се и у значењу количинског прилога *мало*, какво значење има замјеница *нешто*, при чему се истиче значење дијела који се додаје на нешто, нпр.: *два метра с чем-нибудь* (уп. са српскохрватским: *двеста и нешто година*). Ово се не односи и на замјеницу *что-либо*.

7.1.3. За упућивање на неодређено лице, предмет, особину и сл. у руском језику употребљавају се и замјенице *какой-нибудь* и *какой-либо*. Према рјечницима руског језика ова два облика су апсолутни синоними, само се у Рјечнику у ред. Д. Н. Ушакова указује на стилску припадност замјенице *какой-либо* (книжн.). На основу бројних примјера, помоћу којих смо утврђивали семантичке вредности ових замјеница, можемо закључити да су облици *какой-нибудь* и *какой-либо* веома блиски по значењу, да се најчешће могу употребљавати један умјесто другог, као и то да је замјеница *какой-нибудь* знатно фреквентнија у савременом руском језику. Ипак, замјеницом *какой-либо*, као и другим облицима на *-либо*, указује се на ширу неодређеност. Основни еквивалент замјенице *какой-нибудь* у српскохрватском језику је замјеница *неки*, а јављају се и облици: *некакав, какав, који, било какав, ма какав*, који су, са замјеницама *икакав* и *никакав*, најчешћи еквивалент замјеници *какой-либо*: (40а) *Какая-нибудь* глупость, *какая-нибудь* самая мелкая неострожность, и я могу всего себя выдать! (101). — (40б) *Ма каква* глупост, *нека* сасвим незнатна непажња — и ја се могу потпуно одати! (108). (Достоевский). (41а) Он не возбуждал *каких-либо* добрых чувств (1, 343). — (41б) Он није изазивао *никаква* милосрдна осећања (1, 432). (Горький).

Замјеница *какой-нибудь* (али не и *какой-либо*) употребљава се и уз лична имена када се истиче субјективни став говорног лица, прије свега потцјењивање: (42а) — Скажи мне, пожалуйста, что может быть общего у тебя или вот у него... с *каким-нибудь* Заметовым? (140). — (42б) — Реци ми, молим те, шта имаш заједничко ти или, на пример, он... са *неким* Замјотовом (149) (Достоевский).

Честа је употреба замјенице *какой-нибудь* (али не и *ка-*

кой-либо) заједно са именицама које означавају јединицу времена, растојања, тежине, цијене и сл. У оваквим конструкцијама она има помоћну улогу: бројној вриједности даје приближно значење, значење ограничености или безначајности. У потпуно истом значењу употребљава се замјеница *неки* у српскохрватском језику: (43а) *Всего каких-нибудь сорок сантиметров* отделяли ее от гибели (581). — (43б) Делило ју је од смрти свега *неких четридесет сантиметара* (555). (Шолохов).

7.1.4. Замјеницама *чей-нибудь* и *чей-либо* изражава се неодређена припадност потпуно непознатом лицу. Српскохрватски еквиваленти су им замјенице: *нечији, чији, ичији, ма чији, било чији*: (44а) Земля не может быть *чьей-нибудь* собственностью (324). — (44б) Земља не може да буде *било чија* својина (416). (Толстой). (45а) — Ну вряд ли это след *чьей-либо* сознательной деятельности (981). (45б) — Тешко да је то траг *нечијег* свесног поступка (II, 45). (Леонов).

7.1.5. Прилозима *когда-нибудь* и *когда-либо* указује се на неодређено вријеме вршења глаголске радње. Прилог *когда-нибудь* карактеришу два значења. Прво, указивање на неодређено вријеме радње у будућности и у том значењу он је временски антоним прилога *когда-то* и *некогда*. Друго, овим прилогом исказује се општа неодређеност и значи: „уопште, увијек, било кад, раније”. Овакво значење прилог *когда-нибудь* манифестује, прије свега, везом са глаголима несвршеног вида у перфекту. Исказивање опште неодређености времена више је карактеристично за прилог *когда-либо*, који се једино и употребљава уз глаголе несвршеног вида у прошлом времену. Српскохрватски еквиваленти ових прилога су прилошки облици: *некада, ма када, икада, када, било када, кадгод*, чије се временско значење садржи у временском прилогу *кад*, од којег су и изведени.

7.1.6. Прилози *где-нибудь* и *где-либо* означавају неодређено мјесто вршења глаголске радње. Рјечник у ред. Д. Н. Ушакова указује на њихову стилску и семантичку разлику. Прилог *где-либо* се квалификује као књишки облик са значењем: „в каком угодно месте, в каком-либо месте”, док се прилогу *где-нибудь* даје значење: „в каком,нибудь месте”. Основни еквивалент прилога *где-нибудь* у српскохрватском језику је прилог *негдје*, док се за преношење значења прилога *где-либо* обично користе облици са значењем шире неодређености мјеста: *игдје, ма гдје, било гдје, гдје год*: (46а) Ему захотелось *где-нибудь* сесть или лечь на улице (177). — (46б) Зажелео је да *негде* седне или легне на улици (178). (Достоевский). (47а) Стоило ему обосноваться *где-либо* со своим узелком, как его немедленно одолевали сомнения (78). — (47б) *Где год* дође са својим завежљајем ствари, његова сумња у све и сваког већ... га чека (121). (Андрић).⁴²

⁴² И. Андрић, *Проклета авлија*, Београд, 1965; И. Андрић, *Проклятый двор*, Москва, 1967. Превод: Т. Попова.

Прилог *где-нибудъ* (али *не* и *где-либо*) означава и неодређено вријеме, иако на временско значење овог облика не указују рјечници руског језика: *Где-нибудъ в начале весны* поједом на екскурсио (разг. језик).

7.1.7. За изражавање неодређеног начина вршења радње употребљавају се замјенички прилози *как-нибудъ* и *как-либо*. Рјечник у ред. Д. Н. Ушакова, указујући на семантичке разлике међу овим облицима, даје овакво објашњење: *как-нибудъ* — „каким бы то ни было образом, так или иначе“; *как-либо* — как угодно, каким угодно образом“. У овом значењу одговарају им српскохрватски прилози: *некако, како било, икако, ма како, колико-толико*.

Прилог *как-нибудъ* може да значи неодређени начин вршења радње за коју говорно лице претпоставља да ће се вршити уз извјесне, њему неодређене напоре или отежане околности. Исто значење има и прилог *некако*: (48а) -Я легкая, с кочки на кочку *допрыгаю как-нибудъ* (602). — (48б) Я сам лака, с бусена на бусен, *доскакаћу некако* (II, 284). (Леонов) За употребу прилога *как-либо* у овом значењу нијесмо нашли потврду у материјалу на којем смо вршили истраживања.

Слично прилогу *как-то*, прилог *как-нибудъ* има и временско значење и синоним је прилогу *когда-нибудъ*. Ово се не односи и на српскохрватске еквиваленте овог прилога: (49а) Приезжайте *как-нибудъ ночью*, поглядите, что стану делать (31б). — (49б) Дођите једанпут ноћу, па погледајте... (30б). (Шолохов).

Прилогом *как-нибудъ* (*не* и *как-либо*) указује се и на неогворно, немарно вршење глаголске радње: Стараться он не станет, а сделает *как-нибудъ*.⁴³ У овом значењу у српскохрватском језику употребљавају се облици: *којекако, свакако, никако*.

7.1.8. Неодређеноколичински бројеви *скољко-нибудъ* и *скољко-либо* спадају у мање фреквентне ријечи у руском језику. Њихови еквиваленти у српскохрватском језику су прилози и прилошки изрази: *нешто мало, иоле, колико-толико*: (50а) Надо было управиться, пока оставалось хоть *скољко-нибудъ* сил (113). — (50б) Требало је свршити ствар док још има *колико-толико* снаге (120). (Достоевский).

Слаба заступљеност ових облика у савременом језику може се објаснити тиме што се за упућивање на мањи или најмањи дио из цјелине обично употребљавају прилози: *немного, немножко, маленько, чуть-чуть*.

8. I. Поред неодређених замјеница и прилога, образованих од замјеничке основе и одређених афикса, за исказивање неодређености у савременом руском језику, у функцији неодређених замјеничких ријечи употребљавају се и ријечи придјевског и прилошког поријекла. Од неодређених замјеничких

⁴³ Толковый словарь русского языка. Пор ред. Д. Н. Ушакова, Москва, 1935 — 1940.

ријечи придјевског поријекла најчешће су у употреби облици *один, любой, известный*, а од прилошких — *однажды и иногда*.

8.1.1. Лексема *один* и њен српскохрватски еквивалент *један* су полисемичне ријечи — употребљавају се у више значења. У значењу неодређене замјеничке ријечи *один* се изједначава са неодређеном замјеницом *какой-то*, а *један* са замјеницама *неки* и *некакав*. Употребљавају се да се нема упути на непознато лице или предмет: (51a) В *одном* очень патетическом месте Лаврецкий невольно взглянул на свою красавицу (131). — (51б) На *једном* веома патетичном месту Лаврецьки нехотице погледа своју љепотицу (126). (Тургенев). Према именици на коју упућује ова лексема увијек стоји у препозитивном односу. На тај начин долази до стварања чврстих веза лексеме *один (један)* са именицом, па заједно чине један члан реченице. Чврста веза лексеме *један* у српскохрватском језику је са именицама којима се означава вријеме, нпр.: *једног јутра, једне вечери, једне недјеље* и сл. У руском језику у оваквим конструкцијама уобичајена је употреба прилога *однажды* и именичког прилога, нпр.: *однажды утром, однажды вечером, однажды зимой* и сл.

Широку примјену лексеме *один* и *један* имају када се наглашава да сва лица или предмети из исте групе нијесу истовремено вршиоци одређене радње, односно објекти те радње или носиоци стања. Тада се употребљавају множински облици ових ријечи: *одни, једни*: (52a) Поведение Негульнова все расценивали по разному: *одни* одобряли, *другие* порицали. . . (180). — (52б) Поступак Негульнова оцјењивали су на разне начине: *једни* су одобравали, *други* осуђивали. . . (175). (Шолохов).

8.1.2. О припадности лексеме *любой* семантичкој врсти замјеница нијесу јединствена мешљења теоретичара језика. По свом основном значењу *любой* спада у неодређене замјенице. У случајевима када лексема *любой* значи појединачно издвајање лица или предмета из мноштва истовјетних изједначава се са општим замјеницама *всякий* и *каждый*. У таквом значењу српскохрватски еквиваленти су јој опште замјенице *сваки, сав*. Знатно чешће *любой* значи издвајање јединке из цјелине истовјетних лица или предмета и по значењу је блиска замјеницама на *-либо*. У том случају српскохрватски еквиваленти су јој облици општих замјеница *било ко, ма ко, ма какав, било какав* и сл., које су због своје уопштености и неодређене: (53a) У него нет ног, летать ему неизмеримо труднее, чем *любому* летчику на свете (304). — (53б) Он нема ногу. Њему је неизмерно теже да лети него *ма коме* авијатичару на свету (319). (Полевой).

8.1.3. По своме основном значењу лексема *известный* је придјев који је у процесу прономинализације попримио и значење неодређених замјеница. На српскохрватски језик преводи

⁴⁴ Речник српскохрватског књижевног језика, Нови Сад — Загреб, 1969, 2, стр. 367.

се придјевом *извјестан*, који поред основног значења: „у којем нема недоумице, јасан, одређен”, има и значење: „неки, један, неодређен”⁴⁴ Као неодређене замјеничке ријечи *известный* и *извјестан* употребљавају се да се њима упути на неодређено лице, предмет и сл., чиме попримају значење неодређених замјеница *некоторый*, односно *неки*: (54а) Но когда прошло *известное* время, и он ничего не устроил... (256). (54б) Али када је прошло *известно* време, а он ништа није урадио... (335). (Толстой).

8.1.4. Прилог *однажды* у руском језику карактеришу два значења. Прво, њиме се указује на једнократност вршења радње и, друго, указује се на неодређено вријеме вршења радње у прошлости. Српскохрватски еквиваленти су му прилози: *једанпут* (у првом значењу) и *једном* (у другом значењу): (55а) *Однажды* его разбудила какава-то возња (119). — (55б) *Једном* га је разбудило неки жагор (113). (Фадеев).

Прилозима *једном* и *једанпут* указује се и на неодређено вријеме у прошлости, што није карактеристично за прилог *однажды*.

8.1.5. Основно значење прилога *иногда* у руском језику јесте указивање на неодређено вријеме вршења радње, која се врши у прекидима, с времена на вријеме. У овом значењу еквивалент у српскохрватском језику му је прилог *понекад*, а јављају се и облици: *некада*, *каткад*, *који пут*: (56а) *Иногда* она будила Лизу рано на зоре... (112). — (56б) *Понекад* је будила Лизу у праскозорје... (108). (Тургенев). (57а) Случается *иногда*, что два уже знакомых, но не близких друг другу человека сближаются... (71). — (57б) *Каткад* се догађа да се двоје људи који се већ познају спријатељују... (69). (Тургенев).

Значење временске неодређености прилог *иногда*, као и његови српскохрватски еквиваленти, реализује у конгруенцији са глаголским облицима у садашњем, прошлом и будућем времену.

9.1. За указивање на неодређено лице, предмет, мјесто, вријеме и сл. у савременом руском језику употребљавају се и неодређене замјеничке ријечи са компонентом *угодно* и *попало* (*кто угодно*, *что угодно*, *какой угодно*, *где угодно*, *как угодно*, *что попало*, *как попало*, *куда попало* и др.). По своме значењу ријечи са компонентом *угодно* и *попало* блиске су облицима на *-либо*, јер се и њима упућује на било које, ма које, свеједно које лице, предмет, особину и сл. Њихови еквиваленти у српскохрватском језику, су прије свега, облици општих неодређених замјеница и прилога: *било ко*, *било шта*, *било какав*, *било куда*, *ма гдје*, *ма како* и др.: (58а) Оба были готовы идти *куда угодно* и делать *что угодно*... (14). — (58б) Обојица су били спремни да пођу *камо било* и да раде *шта било*... (19). (Симонов).

10.1. У функцији неодређених замјеница и прилога у савременом руском језику јављају се и сложени замјенички и при-

лошки изрази, састављени од упитне (односне) замјенице или прилога, компоненте *ни* или *бы* *ни* и глагола у прошлом времену: *кто бы ни был, что бы ни сказал, куда бы ни пошел, как ни старался, сколько ни звонил и сл.*

По значењу ове замјеничке ријечи су веома блиске неодређеним замјеничким ријечима на *-нибудь* и *-либо*. Српскохрватски еквиваленти су им облици општих неодређених замјеница и прилога: *било ко, ма ко, било шта, ма шта, ма колико, ма гдје, било гдје* и др.

По значењу ове замјеничке ријечи су веома блиске неодређеним замјеничким ријечима на *-нибудь* и *-либо*. Српскохрватски еквиваленти су им облици општих неодређених замјеница и прилога: *било ко, ма ко, било шта, ма шта, ма колико, ма гдје, било гдје* и др.

Напоредна употреба неодређенозамјеничких облика *ни, бы* *ни, угодно, попало, хочешь, следует* и др. са облицима афиксалних и безафиксалних неодређених замјеничких ријечи говори о чињеници да се неодређене замјеничке ријечи стално попуњавају и шире на рачун других врста ријечи и да процес прономинализације и адвербијализације у савременом руском језику перманентно траје.

11.1. Означавајући неодређеност као семантичку категорију у језику, неодређене замјеничке ријечи ступају у међусобне односе, што доводи до замјене једних облика другима и онда када није свеједно који ће облик бити употребљен. То се посебно односи на неодређене замјеничке ријечи на *-нибудь* и *либо*, с једне стране, и замјеничке ријечи на *кое-, не-, -то*, с друге стране. Због тога веома је битно одредити границе њихове употребе и указати на факторе који условљавају употребу одређених облика ових ријечи у одређеним синтаксичким конструкцијама. Као основа за разграничење неодређених замјеничких ријечи и одређивања правила њихове употребе у реченици, поред лексичког значења, садржаног у афиксу који им се додаје, служе и други критеријуми: модалност, временско значење, тип реченице и др.

Неодређене замјеничке ријечи на *-нибудь* и *-либо* неограничено су заступљене у упитним и другим модалним реченицама. Упитне реченице су неутралне према односу реалности — иреалности остварења радње, а такође и према односу одређености — неодређености субјекта или објекта, што одговара семантици замјеничких ријечи на *-нибудь* и *-либо*. Ове ријечи се често употребљавају и у реченицама којима се исказује наредба, молба или жеља за вршењем одређене радње, јер се она само претпоставља, припада будућности и може да зависи од лица које треба да је изврши. Замјеничке ријечи на *-нибудь* и *-либо* у осталим типовима реченица наративног карактера без модалних

ријечи мање су заступљене, јер се у њима чешће јављају облици на *-то*, *-не* и *ко-*.

Употреба неодређених замјеничких ријечи условљена је и њиховим односом према моменту говора. Временско значење правог презента и прошлог свршеног времена негира неодређеност лица, предмета и сл., јер радња која се врши у моменту говора, или која је претходила том моменту, претпоставља одређеност објекта (субјекта) за једног од учесника у говору. Овакво временско значење слаже се са семантиком замјеничких ријечи на *-то*, *не-* и *ко-*, а противуријечи ријечима на *-нибудь* и *-либо*.

Неодређене замјеничке ријечи разликују и стилску припадност. Облици: *некто*, *нечто*, *некий* и ријечи на *-либо* су обилежје књишког језика, док су замјеничке ријечи: *кто*, *что*, *который*, *где* (у руском), односно: *ко*, *што* (*шта*), *који*, *где* (у српскохрватском језику) обилежје говорног језика. Остали облици неодређених замјеничких ријечи у руском и српскохрватском језику стилски су више неутралне.

BORISLAV VUKOVIĆ

EXPRESSION OF INDETERMINACY IN THE RUSSIAN
AND SERBO-CROATIAN LANGUAGES

Summary

This article is a detailed version of the autoreview of the doctoral dissertation »Category of Indeterminacy in the Russian and Serbo-Croatian Languages«, defended in 1986 at the Faculty of Philology in Belgrade. It covers four basic questions: a) whether determinacy and indeterminacy in the Russian and Serbo-Croatian Languages are only thoughtful-logical or also grammatical categories; b) by which basic lexical means indeterminacy has been expressed in earlier developmental periods of the Russian and Serbo-Croatian languages and how the process of present forms development and stabilization has been running; c) formative-semantic and grammatic characteristics of the words serving to express indeterminacy in the contemporary Russian and Serbo-Croatian languages; d) syntactic conditions of using indeterminate pronouns in the contemporary Russian and Serbo-Croatian languages; e) syntactic conditions of using indetermined pronoun words in the contemporary Russian and Serbo-Croatian languages.

